

ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧКЕ РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ ТУНИСА

Милан Лалић¹, Гордана Јовановић^{II}

Примљено: 30.08.2014. | Прихваћено: 26.11.2014.

РЕЗИМЕ: На основу природних и антропогенних вредности у Тунису су развијени различити облици туризма. Посебно се истичу купалишни, културно-манифестациони, конгресни и сахарски, а у последње време се развијају здравствени, спортско-рекреативни, научички и екотуризам. Туристичка понуда у овој земљи није просторно равномерно распоређена. С обзиром на чињеницу да у Тунису туризам представља значајан извор прихода, запошљава значајан проценат становника и утиче на развијеност региона, територија државе је у сврху равномернијег развоја подељена на туристичке регионе, који се разликују од административних подела и подела на географске регије. За сваки од туристичких региона су поштована начела хомогености и комплементарности. Подела на туристичке регионе у Тунису датира од пре четири деценије, са повременим преформулацијама.

Кључне речи: Тунис, туризам, географске регије, административна подела, туристички региони

УВОД

Географска регија је део простора Земљине површине испуњен објектима који су аорганског (рељеф, клима, тле, воде), органског (биљке, животиње, човек као физичко биће) и антропогеног порекла (људско друштво и његове видљиве творевине у простору) (Vasović, 1971, 15).

Проблематиком дефинисања туристичко-географске регије бавили су се бројни домаћи научници, најчешће полазећи од дефиниције географске регије коју је дао Милорад Васовић (1971). Тако су многи научници из области географије и економије, покушавајући да обједине односе и појаве везане за туризам и простор, као и све што се у том простору налази, дали своја виђења овог проблема и на основу претходних искуствених разматрања дефинисали туристичку регију. Прикрил (1971) акценат ставља на туристичке вредности, без обзира на њихо-

^I Основна школа „20. октобар”, Маршала Тита 271, 25223 Сивац; e-mail: milado@sbb.rs

^{II} Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, 21000 Нови Сад

во порекло, које својим квалитетом и квантитетом доминирају над осталим вредностима, при чему туризам као делатност има највећи значај. Васовић и Јовичић (1974) под туристичко-географском регијом подразумевају просторну целину у којој је туризам доминантна функција, а физиономија простора је углавном последица те функције. Ако се посматра степен развоја, туристички региони могу бити: потенцијални, афирмисани и развијени. Објекти који по Васовићу испуњавају географску регију налазе се у сталној узајамној вези, односно, непрекидно делују једни на друге, те као последица тога долази до сталних промена међу њима (Плавша 1997), што је веома значајно за туристичка кретања, а може се рећи да туристичка кретања учествују у тим променама (Плавша, 2010).

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ И ТУРИСТИЧКИ РЕГИОНИ ТУНИСА

Издвајањем физичкогеографских регија и њиховим поређењем са антропогеографским регијама дошло се до сазнања где се ове две регионализације највише „подударају“, те су издвојене географске регије Туниса: Северни Тунис (чине га северно обално подручје, долина Међерде, Телски Тунис и полуострво Бон), Средњи Тунис (који чине планински Тунис са Џебел Шамбијем, виши степски плато и нижи степски плато - Сахел) и Јужни Тунис (у којем се издвајају област шотова, плато Дахар и Сахарски Тунис) (Давидовић, 1999).

Карта 1. Географске регије Туниса

Извор: Давидовић, 1999.

Северни Тунис захвата приморске делове према северу, планински венац Тел Атласа и долину Међерде. Ова регија је најнасељенији и привредно најзначајнији део земље.

Северно обално подручје простире се од Средоземног мора на северу до долине Међерде на југу. Југозападна граница регије је алжирско-туниска граница, а на североистоку је залив Бизерте. Овом подручју припадају и вулканска острва Галите. Средишњим делом подручја простиру се Крумиријске планине. Већи центри су Табарка и Бизерта.

Долина Међерде је, пре свега, морфолошка целина. Правац подручја је југозапад–североисток и пружа се од алжирско-туниске границе до Туниског залива. Већи градски центри су Јендуба, Беја и Тунис.

Телски Тунис је планинско подручје северног Туниса. Планински низ је продужетак планинског Тела из Алжира. Овај низ чине планине Тебурсук. Градски центри су Л' Кеф и Тебурсук.

Полуострво Бон налази се на североистоку Туниса, између Туниског и Хамаметског залива. Геоморфолошки, ово је најмлађа територија Туниса. На јужном делу полуострва су насеља Набел и Хамамет, а на северном Корбус.

Средњи Тунис је најпространија регија у Тунису. Чине га планински део, виши степски плато и нижи степски плато.

Планински Тунис, са Џебел Шамбијем представља највиши део земље. Ово подручје је представљено планинском скупином Тебеса. Надморска висина овог подручја је 1000-1500 m, а планински карактер је условио одсуство већих насеља.

Виши стјејски њлајшо чини прелазну зону између нижег степског земљишта, на истоку и планинског предела на западу.

Нижи стјејски њлајшо је познат под именом Сахел. У регионалном погледу Сахел се, као географски издвојена регија, простире од Џебел Загуана на северу обалним подручјем до либијске границе. Физичкогеографски, овај простор је природна степа, али је захваљујући човеку претворен у културну степу. Ово је предео најплоднијег тла у Тунису. Због специфичности појединих њених делова издвојени су северни, средњи и јужни Сахел. Северни Сахел се налази у зелећу залива Хамамет и пружа се од Хамамета до Суса. Средњи Сахел обухвата подручје око Суса и Сфакса. Овај предео је регион маслина, које му дају основно обележје. У овом подручју су приморски градови Сус, Монастир и Сфакс, а у унутрашњости Керуан. Средњем Сахелу припада и суседни архипелаг Керкенах. Јужни Сахел се налази у залећу Габешког залива. Овој регионалној јединици припада и острво Џерба.

Јужни Тунис је друга регија по величини, али привредно и демографски најмање важна. Чине га област шотова, плато Дахар и Сахарски Тунис.

Обласи шотјева пружа се правцем запад–исток. Најизразитији шотови у Тунису су Гарса, Џерид и Фејај. Ово подручје представља северну границу урми. Од насеља највећа је Гафса, а на обали Џерида су Тозеур и Нефта. Ова област, изла-

ском на Средоземно море између Габеса и Секхире, раздваја регију јужног Сахела на два дела, или се може рећи да се ове две регије овде преплићу.

Плайо Дахар је посебна регионална целина јужног Туниса, између јужног Сахела, на североистоку и Великог источног ерга, на западу. Пружа се од Матмате на северу до туниско-либијске границе на југу. Својом физиономијом овај регион разбија монотонију јужног Туниса.

Сахарски Тунис је пустиња са свим одликама Сахаре, односно њен западни део који представља Велики источни ерг. Већа насеља у овом региону су Меденин и Татауин (Давидовић, 1999).

ТЕРИТОРИЈАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ТУНИСА

Од 1956. године, по угледу на француске департмане, Тунис је административно подељен на 14 гувернората (на арапском: *wilaya*). Касније су формиран нови гувернорати, углавном поделом постојећих на мање. Тако је густо насељено градско подручје града Туниса подељено на четири гувернората, а такође и површински велики гувернорати на југу и западу земље, тако да их данас има 24.

Постоје велике разлике између густо насељеног севера и скоро ненасељеног југа земље, а такође и између приобаља и унутрашњости земље. Сви већи градови су на обали, мада је и унутрашњост северног и средњег Туниса сразмерно густо насељена, као и острво Џерба на југу. Изутетно је изражено пресељавање становништва из руралних средина у урбане, пре свега у главни град. Подела на гувернорате представљала је децентрализацију и настојање за развојем локалних административних центара и стварањем бољих услова за живот, пре свега у центрима гувернората у којима су реализоване бројне институције.

Због ефикаснијег функционисања државног апарата, почевши од шестог плана (од 1982. до 1986. године) извршено је груписање гувернората по географском положају, тако да су формиран следећи региони:

1. Североисточни: Бизерта, Тунис, Ариана, Мануба, Бен Арус, Загуан и Набел;
2. Северозападни: Јендуба, Беја, Л' Кеф и Силиана;
3. Централноисточни: Сус, Монастир, Махдија и Сфакс;
4. Централнозападни: Керуан, Касерин и Сиди Бузид;
5. Југоисточни: Габес, Меденин и Татауин и
6. Југозападни: Гафса, Тозеур и Кебили.

У тринаест гувернората који излазе на обалу (од Бизерте до Меденина) живи око 65% становништва, уз велику густину насељености (око 140 становника / km²). Урбано становништво у овом делу чини 75% популације. Средишњи делови земље (гувернорати Беја, Силиана, Загуан, Керуан и Сиди Бузид) су депопулацијски, пре свега због интерне емиграције, а урбано становништво чини свега 30%. Гувернорати на западу земље (од Јендубе до Тозеура) су изразито депопулацијски, пре свега због тешких услова живота у планинским и пустињским крајевима.

Карта 2. Региони и гувернорати у Тунису

Извор: developmed.blogspot.com, Милан Лалић

ТУРИСТИЧКИ РЕГИОНИ ТУНИСА

Туризам је у Тунису организован тако да се на врху „пирамиде“ налази Министарство за трговину и туризам. Под његовим надзором је Национална канцеларија за туризам (*Office National du Tourisme tunisien - ONTT*), Агенција туристичког земљишта (*l'Agence foncière Touristique - AFT*), као и *Société hôtelière et touristique de Tunisie (SHTT)*, које је прерасло у Туниску федерацију хотелијера (*La federation Tunisiene de l'Hotellerie - FTH*).

Међу правним актима који су створили боље услове за развој туризма високо место заузима онај донет 14. априла 1973. године, који је регулисао уређење туристичких зона. Тим актом је основана *AFT*, чија је основна улога да уређује уступање земљишта смештеног у туристичким зонама.

Израђен је свеобухватан програм за опремање туристичких зона. *AFT* је организовала и обезбедила функционисање овог програма декретом од 15. маја 1973. године. Њена улога је била да ради на реализацији и објективизацији државне власти у сектору земљишта. Извршење ове мисије је било лако у оквирима законских одредби, са подстицајном политиком, уз мобилизацију кредита са дугим роковима отплате и уз повољне камате, уз формирање специјализованих банкарских институција.

План уређења био је полазна тачка за рационално управљање основним туристичким ресурсом, узимајући у обзир да је у питању претежно (ако не и искључиво) купалишни туризам, а то је – обала. Основне норме које се морају поштовати је 100 лежајева/ha, затим 0,25 m излаза на море/лежају, 8-10 m² плаже по туристи. Обавезна је заштита околине, а зелене површине и археолошка налазишта су посебно заштићени. Овај план био је основа за израду програма инфраструктуре: међународни аеродроми, путеви, остале инсталације (снабдевање електричном енергијом, водом, телекомуникације).

Након неког времена, концепт туристичког уређења је доста еволуирао: смештајни капацитети нису више само хотели, туристичка боровишта се развијају, снабдевање и организација слободног времена (такозвана анимација) заузимају све важније место. У почетном периоду туристичког развоја хотели су користили исту шему – линеарни смештај на обали мора.

Декретом из априла 1973. године, формиране су туристичке зоне Тунис-север, Тунис-југ, Хамамет-Набел, Сус и Џерба-Зарзис. Након тога, 1975. формирана је зона Монастир, 1976. туристичка зона Махдија, 1981. године Керкенах и туристичка зона Табарка-Аин Драхам.

Развојем туризма и увиђањем његовог значаја за ову земљу, по угледу на Италију, Тунис је подељен на туристичке регионе, који су, у складу са централним планом туристичког развоја, доносили своје програме и предузимали опсежне промоционе активности (Ђуричић, Ромелић, 1995). Временом је дошло до редефинисања туристичких зона и територија целе државе је подељена на десет туристичких региона, да би се 2002. године формирао и једанаести регион: Јасмин Хамамет, као потпуно нова дестинација.

Национални институт за статистику (*Institut national de la statistique Tunisie, INS*) и Национална туристичка организација (*Office National du Tourisme Tunisien, ONTT*) дефинишу једанаест туристичких региона.

Туристичке регионе (изузимајући Јасмин Хамамет) чине територије више суседних гувернората. Због развијености и изразито наглашене туристичке функције, Јасмин Хамамет је издвојен као посебан туристички регион, иако је део гувернората Набел. Од ових једанаест региона свега два не излазе на обалу, а код осталих је изразита локализација капацитета на обали, иако се већи део региона налази у унутрашњости (Бизерта-Беја, Табарка-Аин Драхам, Сус-Керуан, Џерба-Зарзис-Габес). Купалишни туризам чини око 95% свих туристичких активности, што је и последица туристичког развоја и проширивање капацитета на већ постојећим локацијама.

Табела 1. Преглед туристичких региона у Тунису

Р.бр.	Туристички регион	Гувернорати	Облик туризма
1.	Тунис-Загуан	Тунис, Ариана, Мануба, Бен Арус, Загуан	Културни, конгресни, купалишни
2.	Набел-Хамамет	Набел	Купалишни
3.	Сус-Керуан	Сус, Керуан	Купалишни, културни, религиозни
4.	Јасмин Хамамет	Део гувернората Набел	Купалишни, наутички
5.	Монастир-Сканес	Монастир	Купалишни, голф
6.	Махдија-Сфакс	Махдија, Сфакс	Купалишни, пословни, културни
7.	Џерба-Зарзис-Габес	Габес, Меденин, Татауин	Купалишни, сахарски,
8.	Гафса-Тозеур	Гафса, Тозеур, Кебили	Сахарски, манифестациони
9.	Сбеитла-Касерине	Силиана, Касерин, Сиди Бузид	Културни
10.	Бизерта-Беја	Бизерта, Беја	Културни, купалишни
11.	Табарка-Аин Драхам	Јендуба, Л' Кеф	Купалишни, екотуризам

Извор: www.ins.net.tn, Лалић, М.

Регион Тунис-Загуан је пре свега оријентисан на пословни и конгресни туризам, значајна је компонента културног туризма, а ту је купалишни туризам у зони Гамарта и Ла Марсе. У овом региону се налазе значајни археолошки локалитети, пре свих Картагина, Утика, музеј Бардо и медина града Туниса.

Регион Набел-Хамамет је типичан регион купалишног туризма, који од почетка развоја туризма у Тунису нуди своје изузетне природне услове – плаже и чисто море. Најзначајнији центри су Хамамет и Набел. Од археолошких локалитета значајан је Керкуан, а на рту Бон је и бања Корбус.

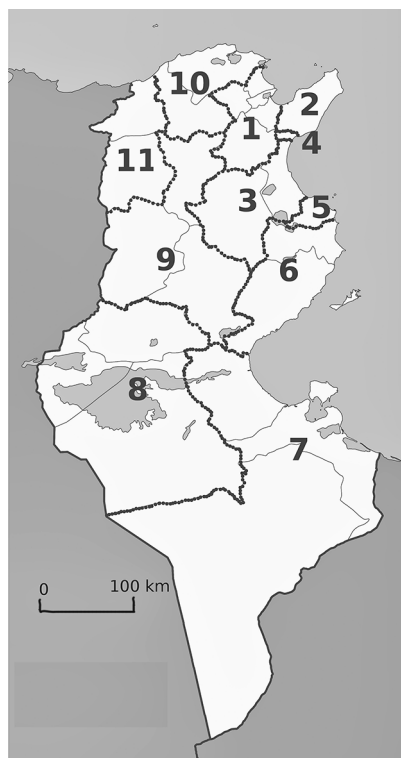
Регион Сус-Керуан представља комбинацију купалишног (Сус, Порт ел Кантауи), културног и религиозног туризма (Керуан).

Новонастали регион Јасмин Хамамет је туристичка зона, плански изграђена крајем деведесетих година XX века, у Хамаметском заливу, јужно од Хамамета и административно припада општини Хамамет. Површина је свега 278 ha и заузима око 4 km обале. Чини га скуп хотела највише категорије, савремена марина уз коју је апартманско насеље, савремена Медина, тематски парк, а у близини су два терена за голф.

Регион Сканес-Монастир уз купалишни туризам нуди и све погодности за голф, као и културни туризам (град Монастир).

Регион Махдија-Сфакс је оријентисан на купалишни туризам, али за Сфакс је значајна компонента и пословни туризам. Значајни су и археолошки локалитети: Ел Џем, тврђава у Махдији.

Карактеристика региона Џерба-Зарзис-Габес је купалишни туризам оријентисан на острво Џербу и оазу Зарзис, али и за сахарски туризам у подручју Матма-

ЛЕГЕНДА:

1. Тунис- Загуан
2. Набел - Хамамет
3. Сус - Керуан
4. Јасмин Хамамет
5. Монастир - Сканес
6. Махдија - Сфакс
7. Џерба - Зарзис - Габес
8. Гафса - Тозеур
9. Сbeitла - Касерине
10. Бизерта - Беја
11. Табарка - Аин Драхам

Карта 3. Туристички региони Туниса

Извор: ONTT, Лалић, М.

те и нарочито у последње време на југу, у околини Меденина и Татауина боравак и кружне туре по берберским насељима. На острву Џерба је и чувена синагога Ла Гриба, религиозно светиште Јевреја Северне Африке.

Регион Гафса-Тозеур је типичан регион намењен сахарском туризму и кружним турама по пустињи и планинским оазама (Мидес, Шебика, Тамерза). Дуз је значајан и за манифестациони туризам: чувени сахарски фестивал.

Регион Сbeitла-Касерине је најнеразвијенији, како у туристичком, тако и у глобалном погледу. Туристима нуди планински амбијент и историјске локалитете.

Два региона на северу земље, Бизерта-Беја и Табарка-Аин Драхам типични су представници региона који су већим делом континентални, а главни туристички капацитети су им на обали, која је доста различита од источне обале – стеновита и нуди могућности за подводни риболов и рођење. У околини Беје се налази чувени локалитет из римског доба Дуга, а у региону Аин Драхама је планинско одмаралиште, ваздушна бања и оаза екотуризма Хамам Бургиба.

Упркос томе што располаже са 1.148 km обале, погодном климом преко целе године, својом историјом, археолошким локалитетима, великим туристичким зонама опремљеним за пријем туриста, за Тунис је карактеристична изразита сезоналност и веома изражена концентрација туристичке активности на обали.

Као илустрација развијености туризма у појединим туристичким регионима Туниса могу послужити табеле 2 и 3. Дати су подаци за период 2001-2010. године, и то као просечна годишња вредност у првом и другом петогодишту, удео сваког од региона, однос броја лежајева 2010/2001. године и оцена степена развијености региона.

Табела 2. Преглед смештајних капацитета у Тунису у периоду 2001-2010. године по регионима

Регион	2001-2005.			2006-2010.			Однос 2010/2001
	хотели	лежајеви		хотели	лежајеви		
	број	број	%	број	број	%	%
Тунис-Загуан	112	21.887	9,97	123	23.329	9,82	116,97
Набел-Хамамет	137	44.671	20,34	130	44.875	18,89	100,24
Сус-Керуан	108	38.177	17,39	115	40.203	16,93	113,03
Јасмин Хамамет	34	12.965	5,90	43	17.910	7,54	186,56
Монастир-Сканес	48	23.364	10,64	51	25.330	10,67	116,16
Махдија-Сфакс	66	11.394	5,19	69	13.186	5,55	142,57
Џерба-Зарзис-Габес	150	48.236	21,97	161	51.148	21,54	115,02
Гафса-Тозеур	75	10.467	4,77	81	11.272	4,75	111,34
Сбеитла-Касерине	11	553	0,25	12	534	0,22	79,63
Бизерта-Беја	15	2.745	1,25	20	3.138	1,32	119,27
Табарка-Аин Драхам	32	5.127	2,33	38	6.571	2,77	167,90
УКУПНО:	788	219.586	100,00	842	237.496	100,00	117,47

Извор: ONTT (2000-2012), Лалић, М.

Уочава се велика разлика у броју лежајева по регионима: најзначајнији су региони Набел-Хамамет, Сус-Керуан и Џерба-Зарзис-Габес, који су и дефинисани као зоне са традицијом. У овим зонама је преко 57% смештајних капацитета, у њима се оствари око 65% свих ноћења. Највећи туристички центри су Хамамет, Сус, Порт ел Кантауи и западни део острва Џерба. Значајни капацитети су и у Тунису и зони Монастир-Сканес. Нова зона Јасмин-Хамамет је у замаху, као и све популарнији Југ (Гафса-Тозеур) и Махдија-Сфакс. Остале регије, нарочито оне на северу, далеко заостају.

Табела 3. Преглед броја ноћења странаца у Тунису
у периоду 2001-2010. године по регионима

Туристички регион	Просечно ноћења 2001-2005. (А)		Просечно ноћења 2006-2010.(Б)		Однос Б/А	Степен развијености
	број	%	број	%		
Тунис-Загуан	1.762,3	5,98	1.953,3	5,84	110,84	афирмисан
Набел-Хамамет	5.620,5	19,06	5.901,8	17,63	105,01	развијен
Сус-Керуан	6.836,4	23,18	7.309,9	21,84	106,93	развијен
Јасмин Хамамет	1.752,1	5,94	2.649,6	7,92	151,22	развијен
Монастир-Сканес	3.433,8	11,64	3.736,3	11,16	108,81	афирмисан
Махдија-Сфакс	1.478,5	5,01	1.892,7	5,65	128,01	афирмисан
Џерба-Зарзис-Габес	7.484,6	25,38	8.659,1	25,87	115,69	развијен
Гафса-Тозеур	674,1	2,29	850,3	2,54	126,13	потенцијалан
Сбеитла-Касерине	9,8	0,03	17,6	0,05	180,00	потенцијалан
Бизерта-Беја	143,0	0,48	137,8	0,41	96,39	потенцијалан
Табарка-Аин Драхам	296,3	1,00	366,2	1,09	123,58	потенцијалан
УКУПНО:	29.491,4	100,00	33.474,7	100,00	113,51	

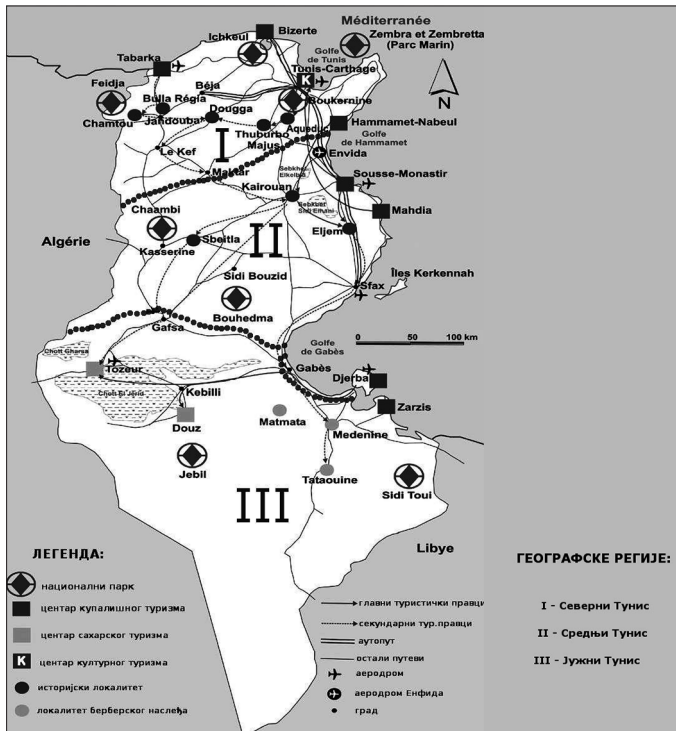
Извор: ONTT, Лалић, М.

ИЗДВАЈАЊЕ ТУРИСТИЧКИХ ЦЕНТАРА И ЛОКАЛИТЕТА У ТУРИСТИЧКИМ РЕГИОНИМА НА ПРОСТОРУ ИЗДВОЈЕНИХ ГЕОГРАФСКИХ РЕГИЈА ТУНИСА

На карти 4 је приказан просторни распоред туристичке понуде у Тунису. Главни центри *куйалишној туризма* се налазе у Северном Тунису (Набел, Хамамет) и Средњем Тунису (Сус, Монастир, Махдија и острво Џерба). Као центри *сахарској туризма* издвајају се Тозеур и Дуз. Бројни историјски локалитети из разних периода највећим налазе се у Јужном Тунису, где се налазе и остаци берберског наслеђа. *Религиозни туризам* је пре свега упућен на Керуан (Средњи Тунис). Главни град, Тунис, са својом околином, Картагином и музејом Бардо је велики центар *културној туризма*, а бројни археолошки локалитети већином се налазе у Северном Тунису (Дуга, Була Регија, Утика, Керкуан) и Средњем Тунису (Ел Џем, Сус, Керуан, Сбеитла).

Најважнији национални паркови су распоређени широм земље. Најпознатији је Ичкеул, на северу земље, део баштине UNESCO-а. На северу су и национални паркови Феица, Букорнин, Зембра и Зембрета. У Средњем Тунису су Шамби и Бухедма, док су на југу Џебил и Сиди Тул. Од ових националних паркова једино Ичкеул има значајну улогу у туристичкој понуди Туниса.

Поред ових традиционално заступљених облика туризма, у Тунису се све више појављују и нови облици: таласотерапија, здравствени туризам и разне висте селективних облика туризма.

Карта 4. Просторна расподела туристичке понуде Туниса

Извор: teoros.revues.org

Таласотерапија је један од све присутнијих облика туризма. Велнес и центри за таласотерапију су неизоставни у понуди свих виђенијих туниских хотела. Тунис постаје друга земља по броју центара за таласотерапију (после Француске) – преко 250.000 клијената годишње. Овај облик туризма је заступљен у туристичким центрима на обали, пре свега Северног Туниса (Тунис, Хамамет, Јасмин Хамамет) и Средњег Туниса (Сус, Порт ел Кантауи, Монастир, Махдија и Џерба).

Најбоља препорука за *здравствени туризам* је богата традиција и висока оцена квалитета пружених услуга, тако да Тунис постаје одабрана дестинација за естетску, грудну и кардиоваскуларну хирургију, стоматолошке третмане бројне клијентеле из Западне Европе (не само због нижих цена пружених услуга у односу на матичне), а такође и из Либије и Алжира који немају такву инфраструктуру. Тунис има амбиције да постане земља избора за пружање оваквих услуга. Услуге здравственог туризма пружају се у клиникама града Туниса и Бизерте (Северни Тунис), Суса и Сфакса (Средњи Тунис).

За Тунис су значајни и *селективни облици туризма*, пре свега тзв. сахарски туризам. Овај облик туризма окупира све већи број помало „авантуристички настројених“ савремених туриста жељних новог и необичног. Региони између Гафсе и Шот Ел Џерида, са оазама у Тозеуру и Нефти, са живописним планинским оазама, као што су Шебика, Мидес и Тамерза, већ су постали одредишта бројних ту-

риста. На својим кружним турама посећују се и две праве пустињске дестинације: Кебили и Дуз, као и троголитска насеља у Матмати и берберска села у каменитој пустињи. Регион Меденина и Татауина су права полазишта за истраживање тајни Сахаре. Ретко ко може да одоли да не посети живе позорнице на којима су снимани кадрови „Ратова звезда“, или „Енглеског пацијента“, да се провоза чувеним Ромеловим путем, или преко пешчаних дина.

ЗАКЉУЧАК

Туризам се на овом простору почео развијати у XIX веку, када су га под колонијалним режимом држали Французи. Наставак развоја туристичке привреде у земљама Магреба довео је до чињенице да оне данас представљају велико и интересантно исходиште.

Тунис се, у односу на Мароко, прилично касно укључио у развој туристичке привреде. Подстакнуте примером Марока, државне власти су покренуле иницијативу да се систематски проуче туристички потенцијали којима Тунис располаже и да се крене са улагањем. По угледу на Италију, држава је подељена на туристичке зоне, које су у складу са централним планом развоја туризма ове земље. Чињеница је да Тунис нема толико природних туристичких ресурса као што их има Мароко. Међутим, Тунис по својој развијености, отворености и уређености спада у сам врх афричких држава.

Статистички подаци показују да је Тунис за афричке размере релативно стабилна и привредно развијена држава и као таква међу туристички најпривлачнијим афричким државама. Туризам је у Тунису и у Мароку допринео комплетном економском развоју, подизању стандарда и квалитета живота локалног становништва. Тунис је развој свог туризма базирао на мароканском моделу. Услов за то је постављање таквог модела развоја који доприноси да се ове земље позиционирају као препознатљиве и привлачне туристичке дестинације.

Искоришћени су релативно повољни природно-географски и друштвено-географски услови за развој туризма, али постоје и неискоришћени ресурси које би требало искористити.

Туристички трендови се сагледавају у оквирима континуираног раста и развоја туристичке понуде и потражње и у условима све израженије конкуренције међу туристичким дестинацијама на светском туристичком тржишту. Евидентна је тренутна оријентација Туниса на купалишни туризам, али та појава има доста недостатака, тако да је све већа заступљеност сахарског туризма, а треба очекивати развој нових понуда (културни, пословни, здравствени туризам, екотуризам, наугички туризам).

Због засићености туриста из традиционалних дисперзивних зона великим хотелским комплексима и једноличним туристичким зонама акценат се ставља на опремање мањих хотела и кућа за одмор изграђених у традиционалном стилу који омогућавају боравак у аутентичним условима, пре свега у руралним срединама. Ово би могло довести до извесне географске прерасподеле туристичке понуде у Тунису.

ЛИТЕРАТУРА

- Vasović, M. (1971): *Regionalna geografija - Karakteristične regije na Zemljinoj površini*, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
- Давидовић, Р. (1999): *Регионална географија - Европа, Афрички Медитеран и туристичке метрополе*, Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад.
- Ђуричић, Ј., Ромелић, Ј. (1995): *Turistička geografija*, Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Novi Sad.
- Кицошев, С., Голубовић, П. (2006): *Регионална географија Африке*, Универзитет у Нишу, Природно-математички факултет, Ниш.
- Le tourisme en Tunisie: Constant du secteur, defis et perspectives* (2011), Institut Arabe des chefs d'entreprises.
- Плавша, Ј. (2007): *Туристичке регије свега*, Природно-математички факултет, Департаман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад.
- Плавша, Ј. (2010): *Принципи и методе регионализације*, Природно-математички факултет, Департаман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад.
- Štetić, S. (2003), *Geografija turizma*, Prirodno-matematički fakultet, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Novi Sad.

www.developmed.blogspot.com
www.teoros.revues.org/1490
www.tourisme.gov.tn/index.php
www.tourismetunisia.com